THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
251-253 QUEEN ST. WEST Telephone Adelaide 3967-4517
Subscription Rates $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
H. Winberg, Pres. and Gen. Mgr.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, Ont.
January 22nd, 1913

ביי לענינס קבר

(איינדריקען פון מאסקווע)
פון א. ז. כהן

אויפן „רויטען פלאץ" (קראסנאיא פלאשטשאד) געגענאיבער דער מעבטער־גער ציגעל וואנט פון קרעמעל, זיכט זיך א לאנגער געריכטער, אין דרייען־איינגע־לענטער „אטשערער" (רייה): אנהויבענ־דיג זיך פון ספאסער טורם־טויער מיט'ן זייגער און ענדיגענדיג ביים אריינגאנג אין לענינ'ס מאזאלעאום, אן ערב רב פון מענשען: מענער, פרויען און קינ־דער, פויערים און אינטעליגענטען. אט די אלע שטעהען און ווארטען ביז דער קרעמ־לער־זייגער וועט אויסשלאגען אכט און מען וועט זיי אנהויבען אריינלאזען אנ־פוקען דעם „אראייביגטען" באלשע־וויסטישען פיהרער און העלד. אמאל האט מען געמוזט האבען א ספעציעלע ערלייב־ניש אויף אריינקומען אין לענינס מאו־זאלעאום, אבער איצט קאן אריינקומען ווער עס וויל; מען דארף נאר שטעלען זיך אין „אטשערער" און אפווארטען די גע־הערינגע שעה. איר האב אויך געוואלט אריינקומען אהין, ווייל „זיין אין הייס און ניט זעהען דעם פויבסט" וואלט גע־ווען א בזיון. אבער שטעלען זיך אין אטשערער אין עק און ווארטען א פאר שעה — גלוסט זיך ניט. שטעה איך אזוי פון ווייטען, צוקוקענדיג זיך צום פאר־שיעדענארטיגען עולם און צוהערענדיג זיך צו זייערע שמועסען. א פויער אין לאפטעס, וועלכער שטעהט אין „אטשע־רער" אינאיינעם מיט זיין „באבע" און א קינד ביי דער האנט, באמערקט מיך און רופט זיך אפ צו מיר:

— דו ביזט אודאי פון דער פראַ־וויניץ? געקומען אנקוקען לענינען? איא? שטעל זיך נעבען מיר, וועלען מיר צו־זאמען אריינגעהן.

דער ארומיגער עולם האט אפנים נארגיט געהאט דאנעבענען און, אפווארט־טענדיג א ווייל, שטעל איך זיך אריין אין „אטשערער" גראד ניט ווייס פון אריינגאנג.

דער זיינער פון קרעמעל־טורם שלאגט אויס מיט זיין העלען זילבערנעם קלאנג — האלב אכט. דער זיינער פלעגט אמאל יעדען טאג אום האלבער נאכט שפיעלען „באזשע צאריא כראני", און היינט שבעלעס ער דעם „אינטערנאציאנאל"). עס בלייבט נאך א האלבע שעה צום אריינגעהן.

דער עולם אין „אטשערער" פיהרט הערוויל א שמועס וועגען אלטע צערק־וועס און אלטע איקאנעס. די אלטע אן אנדערער — היינט איז ניטא קיין צאר!

— אלץ איינס — ענטפערט יענער שטיל — א צאר צי א פארשטעהער פון פאלק...

עס קומט דערנאך צו רייד וועגען די „אנאנקעס" פון 2—1921, ווען מען איז געשטאנען טאג־ווי־נאכט נאך א האלב פונטעל ברויט. „איצט איז דא ברויט איבערגענוג, און אויך פרייהייט האבען מיר".

— יא, מיר האבען זיך דערשלאגען צו פרייהייט — אזא פרייהייט האבען מיר ניט געהאט קיינמאל! —

אט קלינגט דער טורם־זייגער אכט. דער „אטשערער" גלייכט זיך אויס און רופט זיך צוזויף. די טיהרען פון מאו־זאלעאום — אין געשטאלט פון א ניידריג פויערישע שטיבעל פון האליץ, געפארבט אין דונקעל־גרויען קאליר, מיט 2 רויט־ארמייער אויף דער וואר, עפענען זיך־אויף. די לאנגע מענשען רייהע, אראפ־נעהמענדיג די היטלען, הויבט אן אריינ־טרעטען פארווייז, מען געהט שטילשווייי־גענד, מיט שטילע טריט. אין א פאר מי־נוט ארום בין איך שוין אויך אנווענינ.

אין אלטע איקאנעס, „צערקווע פון אויסלייזער" געגענאיבער דעם קרעמעל־זייגער, — דערצעהלט א פרוי — האט נייז קופאלען צום אנדענ־קען פון יאהר גראזנים נייז העלדענטאַ־טען: די עראבערונג פון קאזאן, אסטראַ־כאן א. א. וו. דער איקאנאסטאס אין צערקווע איז שוין אלט ארום 500 יאהר. א סטודענט פון „ראבאק" (ארבייטער פאקולטעט זאגט, אז דער איקאנאסטאס איז גארניט אזוי אלט; ער איז געווען אינווענינ און האט באמערקט דא קלאהר־רע סמנים פון „איקאנאפיס" (איקאנא־מאלעריי) פון 18־טען יאהרהונדערט. מיין שבן, דער פויער דערצעהלט, אז נעכטען איז געווען א לויה פון אן ארביע־ריי, ווענען געקומען צו דער לויה דרייסיג יעפיסקאפען און הויכע גלחים פון מאס־קווע און אומגעגענד. אן עולם איז גע־ווען א גווארדיג גרויסער, פיעל מעהר ווי דא שטעהט אויפ'ן פלאץ.

אן אנדער פויער רופט זיך אפ:

— אמאל האט מען זיך געבוקט צו די „מאשטשי" (הילליגע קברים), און היינט — צום קבר פון צאר...

— וואס פלוידערסטו? — זאגט מען געהט איבער א קאריידאר, אויסגע־שלאגען מיט רויטען און שווארצען ליי־ווענט און באלוובטען מיט קליינע עלעק־טרישע לעמפלאך, דערנאך געהט מען טרעפ־אראפ, טרעפ־ארויף. אט איז ער — אין א גרויסען מאט־באלויכטעטען צימער, ליעגענדיג ווי איינגעשלאפען אין אן ארומגעצוימטען בעט אונטער א הוי־כען צודעק פון גלאז. זיין גרויסער פלי־כטוואטער קאפ רוהט אויף א קישען און די פארגליווערטע העגט — אויף א רוי־טער דעק. צו דער ברוסט איז צוגעשפר־לעט א צייכען פון „רויטען שטערן". אויף ביידע זייטען בעט שטעהען צוויי רויט־ארמייצעס. דער עולם דעפילירט פארביי דעם בעט, גלאצענדיג די אויגען אויפ'ן טויטען געזיכט פון'ם באלשעוויס־טישען פיהרער. אויף יענער זייט בעט, געגענגאיבער מיר, שפרייזט א בנלופס־דיגער יונגער ארבייטער, מאכענדיג מיט די הענט און אויסשרייענדיג הויך אויפ'ן קול:

— חבר לענין, מען קרוודעט אונז, ארבייטער! ער שריית אלע מאל העכער, גלייך ער וואלט וועלען אויפוועקען לענ־נען פון זיין אייבינען שלאף. דער רויט־ארמייער וואר־פט אויף אהם א בייזען בליק, אבער דער ארבייטער שרייט ווייט־טער זיינס. דער „אטשערער" רוקט זיך דערווייל און אין א ווייל ארום זענען מיר שוין אין דרייסען אויפ'ן „רויטען פלאץ". דער ארבייטער קומט אויך ארויס און ווערט פארשוואונדען אין האלב־טונקעל.

באלד ווי לענין איז געשטארבען, האט די סאוויעטען־רעגירונג באשטימט א קאמיסיע, אונטער דעם פארזיץ פון דזשערזשינסקי'ן, צו באטראכטען די מיטלען, ווי אזוי צו „פארייביגען" לע־נינען פאר די צוקונפטיגע דורות. „פאר־אייביגען" האט מען געוואלט ניט נאר זיינע אידייען. נאר אויך זיינע ביינער. האט מען באשלאסען צו באלאמירען לע־נינ'ען, ווי די עגיפטער האבען אמאל באלאמירט זייערע מלכים און גרויסע לייט, און ארויסשטעלען זיין קערפער אין א ספעציעל געבויטען מאזאלעאום הינ־טער דער קרעמעל־וואנט. די ארבייט צו באלאמירען לענינ'ען איז ארויסגעלעגט געווארען אויף פראפעסאר אבריקאסאוו, אבער נאכדעם ווי לענינ'ס קערפער איז געלעגען עטליכע וואכען אין סאוויעטען־הויז, האט מען באמערקט אין איהם סמנים פון צופיילונג. דאס באלאמירען איז אפנים ניט געלונגען. האט מען דאן איבערגעגעבען פראפ. קארזין צו באל־זאמירען לענינ'ען צום צווייטען מאל. פראפ. קארזין האט געארבייט א נאנ־צען חודש, באנוצענדיג זיך מיט זעלטע־נע געווירצען און קאנסערווירענדע מא־טעריאלען, וואס מען האט איהם פאר־שאפט פון די מזרח־לענדער. דאס מאל האט די ארבייט זיך איינגעגעבען. האט מען דאן לענינ'ס באלאמירטען קערפער ארויסגעשטעלט אין מאזאלעאום אויפ'ן „רויטען פלאץ" וואהין עס ציהען זיך מחנות פון אלע עקען רוסלאנד, אנצוקו־קען דעם „פאראייביגטען" פיהרער.

לענין, אדער נאך זיין פאלסטימלי־כען נאמען „איליטש", איז היינט דער אפנאט פון סאוויעט־רוסלאנד. א טייל באטראכטט איהם פאר זיין גענעראלע פיה־רער און א טייל — פאר זייער געוועזענעם ערשטער צאר, אדער פאלקס־פארשטע־הער. דאס רוסישע פראוואָלאוונג פאלק קאן זיך ניט באגוגענען מיט בלויזער אי־דייע אין סימבאל, עס מוז האבען עפעס ממשית'דיגס. האט מען איהם געגעבען אנשטאט א צאר אין דינאסטיע — א באלאמירטען קערפער, וואס מען קאן אנקוקען און אנטאפען מיט די הענט. אנ־שטאט דער „איקאנע" וואס פלעגט הענ־גען אין יעדער שטוב און יעדער קראם, לענינ'ען, וואס טאר ניט פעהלען אין יע־דער דאזיגער עקסידענט אין דער עקזיסטענץ פון א גרויסער צאהל ערנסטע אין פאטאלע עקסידענטען וואס האבען יעדען פליכט־געטרייען סאוויעטישען פאכרט ביי אונז אין שטאדט צוליעב בירגער. די איין־מאן סטריט־קארס.

אין וואר שאווער „מאמענט".

שיט נעלט צו אייערע קרובים אין אייראפא

דורך דער

קענעדיען פאסיפיק עקספרעס קאמפאני

לויט די פאלגענדע קאסטען:

	פוילען	ליטע	רומעניע	הולאנד
פון $5 ביז $30	.80	.85	.75	1.00
„ $35.00	.90	.95	.86	1.05
„ $40.00	1.01	1.00	1.00	1.20
„ $45.00	1.13	1.13	1.13	1.35
„ $50.00	1.24	1.25	1.25	1.50
„ $55.00	1.37	1.38	1.38	1.65
„ $60.00	1.46	1.50	1.50	1.80
„ $65.00	1.58	1.63	1.63	1.95
„ $70.00	1.69	1.75	1.75	2.10
„ $75.00	1.80	1.88	1.88	2.25
„ $80.00	1.91	2.00	2.00	2.40
„ $85.00	2.03	2.13	2.13	2.55
„ $90.00	2.14	2.25	2.25	2.70
„ $95.00	2.25	2.38	2.38	2.85
„ $100.00	2.38	2.50	2.50	3.00

אן אונטערגעשריבענער רעפרעזענטירט פון די פערזאן פאר וועמען איהר שיקט דאס געלט, וועט אייך איבערציינען אז דאס געלט איז פינקטליך אויסגעצאהלט. ווען איהר פארלאנגט אייער געלט צו דער קענעדיען פאסיפיק עקספרעס קאמפאני, איז עס זיכער.

קענעדיען פאסיפיק עקספרעס קאמפאני

סי. פי. אר. בילדינג, 3 קינג סט. איסט, טאראנטא
יעדער ס. פ. ר. סטיישאן אזוי גוט ווי אין אנדערע פלעצער וואו אונ־זערע אגענטען נעפינען זיך.
קייבעל מאני אורדערס נאר רוסלאנד $2.50, אין אנדערע פלעצער $2.00.

אמעריקאנער פרויען פאררויכערעז ביליאנען סיגארעטלאך א יאהר

אין 1906, מיט 20 יאהר צוריק האט־בען אמעריקאנער סיגארסטארס פאר־קויפט 20 סיגארס בעגען יעדען פעקעל סיגארעטלאך. יאהר אין יאהר אויס, איז אבער דאס סיגארעטעל געוואָרען אלץ מעהר פאפולער, און דער רעזולטאט איז אז וועהרענד סיגארס ווערען איצט פארקויפט נים מעהר ווי זעקס אין א האלב ביליאן א יאהר, פארקויפען זיך סיגארעטען 83 ביליאן א יאהר, און ביי־נעמראגען צו דעם שטוינענדען פאר־ברויך פון סיגארעטלאך האבען בלויז רי אמעריקאנער פרויען וועלכע האבען זיך אנגעכאפט אן דער מאדע פון רויכערען.

צי וועט דאס שטענדיג אזוי זיין, און צי וועלען די פרויען סמוקערס זיך פארבייטען דאס סיגארעטעל אויף סי־גארס אדער פייפס, דאס איז א פראגע פאר דער צוקונפט. דער אמת אבער איז, אז עס וועלט פאר די פרויען געווען פיעל גענוגער, ווען זיי הערען אין גאנצען אויף צו רויכערען, ווייל דער רויך פון דעם סיגארעטעל מאכט א תל פון איהר שעהנקייט.

וואס קענען איהר אבער טאן, ווען די פרוי איז איינגעשפארט און וויל ווייזען עס מאן אז זי איז א בריה צו טאן זאך־ען, וועלכע ער האט ביז ניט לאנג צור־יק געדענקט אז נאר ער אליין איז שעהיג דאס צו טאן.

נאך איינער פארוואונדעט פון איין־מאן סטריט־קאר

נעכטען איז דערפריה איז פייערמאן פרענק גארדאן, פון 270 דעלווער אוו., אראוואונדעט געווארען אויף דואפנס סטריט, ווען א סטריט־קאר וואס האט לויז איין מאן אלס מאטאר־מאן און קאנ־דוקטאר, האט איהם אומגעווארפען.

דער „אראוואונדעטער איז אפנע־ווהרט געווארען אין וועסטערן האספי־טאל, ליידענדיג פון ערנסטע קאפ־וואונ־דען. אין אן עקסרעי וועט באשטימען אויב דער שאדען איז ביי איהם צוברא־כען אדער ניט.

דער דאזיגער עקסידענט איז דער עצטער פון א גרויסער צאהל ערנסטע אין פאטאלע עקסידענטען וואס האבען פאכרט בייאונדערשטעהענדע אין שטאדט אין א שטאדט צוליעב בירגער.

דער אינטערעסאנטע פאקטען וועגען דעם ווי אזוי די אמעריקאנער פרויען העלפען דעם סיגארעטעל איינצושלינגען דעם סיגאר־טיק זאם באווייזט אז אמעריקאנער פרויען זיינען געפעהרליכע רויכערער.

פון ס. מינעסמאן.

ערשט מיט עפליכע יאהר צוריק, ווען א פרוי האט זיך באוויזען אויף דער גאס מיט א סיגארעטעל אין מויל, האט מען פון איהר געלאכט און מען האט איהר באטראכט פאר אן אויסגעלאסע־נער, ווייל מען „האט זיך ניט געלאכט פארשטעלען, אז אן אנשטענדיגע פרוי וועט וואגען צו טאן אזא פרעכע זאך, ווי רויכערען א סיגארעטעל אין דער עפענט־ליכקייט.

דאס איז געווען אמאל, אבער ניט היינטיגע צייטען. היינט איז פונקט פארקעהרט: אויב א מאן באגעגענט א פרוי, וועלכע רויכערט ניט קיין סיגארע־טעל, באטראכט ער איהר פאר א „צר־ריקגעשטאנענער".

עס איז א באוואוסטער פאקט, אז ווען איהר קומט אין טעאטער, הויפט־זעכליך אין די ענגלישע טעאטערע, וועט איהר דארטען געפינען א ספעציעלען צי־מער, וואו פרויען פארזאמלען זיך צוזי־שען די אקטען און „באפען א סמוק". די מענגרדשערס פון די טעאטערע אין וואי־ע־ווילי־הייזער וויסען גאנץ גוט אז די היינטיגע פרוי איז פונקט אזא „סמו־קער" ווי דער מאן, און זיי גרייטען דאר־ריבער אן פאר דער פרוי וואס קומט אין טעאטער א טיישעלע אויף וועלכען ער געפינען זיך סיגארעטלעך און מעטשעס.

אויף דער יבשה איז ריכטיג לעצטע פרויען־מאדע אביסעלע איינגעהאלטענער ווי אויף די שיפען, וואס פיהרען אמע־ריקאנער אויף זייערע וואקיישאנס קיין אייראפא. אזוי גיך ווי די שיף גליטשט זיך נאר ארויס פון דעם האפען, נעהמט מען ארונטער דעם סיין „בלויז פאר מע־נער" און די דאמען מיט זייערע סיגא־רעטלאך אין מויל מאכען זיך באקוועם אין דעם זעלבען רויך־צימער, אין וועלכ־ען עס זיצען די מענער. פרויען וועלכ־ע פאהרען קיין אייראפא פאר זייערע וואקיישאנס, גרייטען זיך אן א יאהר סיגארעטלאך, וואס זאל זיי שטיין פאר־נער נאכצער רייזע, און פארקויפער פ'ן סיגארעטלאך טוען צוליעב דעם אזעלכע־ן־רויסע געשעפטען, אז זיי רייבען זיך אין הענט פון גרויס נחת. וואס הארפט איהר מעהר? אין 1925 זיינען אין אמעריקע אפארציירט און פארקויפט גע־וואָרען 83 ביליאן סיגארעטלאך.

עס וועט זיין העכסט אינטערעסאנט צו באפען א קוק אויף די ציפערען וואס סטאטיסטיקס בעגעגען אונז וועגען דעם עברויך פון טאבאק אין אמעריקע. אבער איידער מיר וועלען דאס טאן, וועלען מיר איבערגעבען אביסעל געשיכטע וועג־נען דעם ווי אזוי דאס סיגארעטעל און דער סיגאר זיינען געווארען אן אמעריי־קאנער פראדוקט.

עס קלינגט פיל־לייכט מארגע, אבער דער פאקט איז אז אין יאהר נאכדעם ווי דזשאנדזש וואשינגטאן איז איינגע־שווארען געווארען אלס פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען, האט א פריי אין קאנעטיקוט סטייט זיך באוויזען אויף דער גאס מיט א סיגאר אין מויל — מיט דעם פראדוקט פון איהר איינגעגע־ערפינדונג. זעלבסטפארשטענדליך, האט מען געלאכט פון איהר, אבער אין עטליי־כע וואכען ארום האט מען שוין אויך אין באסטאן געזעהען עטליכע אמעריקאנער־ווא־ס האבען געפיפעקט סיגארס. באמש־טאבאק איז אין אמעריקע געברויכט גע־וואָרען מיט יאהרען צוריק פון די אינדי־אנער, האבען אבער די עכטע אמעריקא־נער געריכערט געוויסע גראד. מיט דער צייט איז אבער דער סיגאר געווארען א באריומטער ארטיקעל, און יעדער איינער האט אנגעהויבען צו רויכערען סיגארס.

ווי אזוי אין דאס סיגארעטעל גע־קומען קיין אמעריקע? אין דער צייט ווען פרעגקלין פיערס האט זיך שוין גע־האט געפונען צוויי יאהר אין דעם יארק, קלעהרט א באריהמטער סיגאר פאבריי־קאנט — רויכערען שוין איצט די אריס־טאקראטישע פרויען פייפס, אנשטאט סיגארעטלאך. דאס איז דערפאר ווייל די רייכע דאמען האבען ליעב צירונג, און אזוי ווי זייערע פייפס זיינען באזעצט מיט דיימענטען און בריליאנטען, קויפען זיי, פייפס ניט אזוי פיעל צוליעב דעם, ווייל זיי קענען אין א פייפ רויכערען מיל דען טאבאק, נאר פשוט דערפאר ווייל דאס גיט זיי א געלעגענהייט צו גרויסען זיך פאר זייערע פריינד מיט זייער לוק־סוס. אט דיעזער עלעמענט פרויען סמו־קער האפען איצט די סיגאר פאבריקאנ־טען צו רעפאָרמירען דאמיט וואס זי וועלען פאר צוקונפט. דער אמת אבער איז, אז עס וועלט פאר די פרויען געווען פיעל גענוגער, ווען זיי הערען אין גאנצען אויף צו רויכערען, ווייל דער רויך פון דעם סיגארעטעל מאכט א תל פון איהר שעהנקייט.

וואס קענען איהר אבער טאן, ווען די פרוי איז איינגעשפארט און וויל ווייזען עס מאן אז זי איז א בריה צו טאן זאך־ען, וועלכע ער האט ביז ניט לאנג צור־יק געדענקט אז נאר ער אליין איז שעהיג דאס צו טאן.

נאך איינער פארוואונדעט פון איין־מאן סטריט־קאר

נעכטען איז דערפריה איז פייערמאן פרענק גארדאן, פון 270 דעלווער אוו., אראוואונדעט געווארען אויף דואפנס סטריט, ווען א סטריט־קאר וואס האט לויז איין מאן אלס מאטאר־מאן און קאנ־דוקטאר, האט איהם אומגעווארפען.

דער „אראוואונדעטער איז אפנע־ווהרט געווארען אין וועסטערן האספי־טאל, ליידענדיג פון ערנסטע קאפ־וואונ־דען. אין אן עקסרעי וועט באשטימען אויב דער שאדען איז ביי איהם צוברא־כען אדער ניט.

דער דאזיגער עקסידענט איז דער עצטער פון א גרויסער צאהל ערנסטע אין פאטאלע עקסידענטען וואס האבען יעדען פליכט־געטרייען סאוויעטישען פאכרט ביי אונז אין שטאדט צוליעב בירגער.

אין וואר שאווער „מאמענט".

ביי לענינס קבר

(איינדריקען פון מאסקווע)
פון א. ז. כהן

אויפן „רויטען פלאץ" (קראסנאיא פלאשטשאד) געגענאיבער דער מעבטע־גער ציגעל וואנט פון קרעמעל, זיכט זיך א לאנגער געריכטער, אין דרייען־איינגע־לענטער „אטשערער" (רייה): אנהויבענ־דיג זיך פון ספאסער טורם־טויער מיט'ן זייגער און ענדיגענדיג ביים אריינגאנג אין לענינ'ס מאזאלעאום, אן ערב רב פון מענשען: מענער, פרויען און קינ־דער, פויערים און אינטעליגענטען. אט די אלע שטעהען און ווארטען ביז דער קרעמ־לער־זייגער וועט אויסשלאגען אכט און מען וועט זיי אנהויבען אריינלאזען אנ־פוקען דעם „אראייביגטען" באלשע־וויסטישען פיהרער און העלד. אמאל האט מען געמוזט האבען א ספעציעלע ערלייב־ניש אויף אריינקומען אין לענינס מאו־זאלעאום, אבער איצט קאן אריינקומען ווער עס וויל; מען דארף נאר שטעלען זיך אין „אטשערער" און אפווארטען די גע־הערינגע שעה. איר האב אויך געוואלט אריינקומען אהין, ווייל „זיין אין הייס און ניט זעהען דעם פויבסט" וואלט גע־ווען א בזיון. אבער שטעלען זיך אין אטשערער אין עק און ווארטען א פאר שעה — גלוסט זיך ניט. שטעה איך אזוי פון ווייטען, צוקוקענדיג זיך צום פאר־שיעדענארטיגען עולם און צוהערענדיג זיך צו זייערע שמועסען. א פויער אין לאפטעס, וועלכער שטעהט אין „אטשע־רער" אינאיינעם מיט זיין „באבע" און א קינד ביי דער האנט, באמערקט מיך און רופט זיך אפ צו מיר:

— דו ביזט אודאי פון דער פראַ־וויניץ? געקומען אנקוקען לענינען? איא? שטעל זיך נעבען מיר, וועלען מיר צו־זאמען אריינגעהן.

דער ארומיגער עולם האט אפנים נארגיט געהאט דאנעבענען און, אפווארט־טענדיג א ווייל, שטעל איך זיך אריין אין „אטשערער" גראד ניט ווייס פון אריינגאנג.

דער זיינער פון קרעמעל־טורם שלאגט אויס מיט זיין העלען זילבערנעם קלאנג — האלב אכט. דער זיינער פלעגט אמאל יעדען טאג אום האלבער נאכט שפיעלען „באזשע צאריא כראני", און היינט שבעלעס ער דעם „אינטערנאציאנאל"). עס בלייבט נאך א האלבע שעה צום אריינגעהן.

דער עולם אין „אטשערער" פיהרט הערוויל א שמועס וועגען אלטע צערק־וועס און אלטע איקאנעס. די אלטע אן אנדערער — היינט איז ניטא קיין צאר!

— אלץ איינס — ענטפערט יענער שטיל — א צאר צי א פארשטעהער פון פאלק...

עס קומט דערנאך צו רייד וועגען די „אנאנקעס" פון 2—1921, ווען מען איז געשטאנען טאג־ווי־נאכט נאך א האלב פונטעל ברויט. „איצט איז דא ברויט איבערגענוג, און אויך פרייהייט האבען מיר".

— יא, מיר האבען זיך דערשלאגען צו פרייהייט — אזא פרייהייט האבען מיר ניט געהאט קיינמאל! —

אט קלינגט דער טורם־זייגער אכט. דער „אטשערער" גלייכט זיך אויס און רופט זיך צוזויף. די טיהרען פון מאו־זאלעאום — אין געשטאלט פון א ניידריג פויערישע שטיבעל פון האליץ, געפארבט אין דונקעל־גרויען קאליר, מיט 2 רויט־ארמייער אויף דער וואר, עפענען זיך־אויף. די לאנגע מענשען רייהע, אראפ־נעהמענדיג די היטלען, הויבט אן אריינ־טרעטען פארווייז, מען געהט שטילשווייי־גענד, מיט שטילע טריט. אין א פאר מי־נוט ארום בין איך שוין אויך אנווענינ.

אין אלטע איקאנעס. די אלטע „צערקווע פון אויסלייזער" געגענאיבער דעם קרעמעל־זייגער, — דערצעהלט א פרוי — האט נייז קופאלען צום אנדענ־קען פון יאהר גראזנים נייז העלדענטאַ־טען: די עראבערונג פון קאזאן, אסטראַ־כאן א. א. וו. דער איקאנאסטאס אין צערקווע איז שוין אלט ארום 500 יאהר. א סטודענט פון „ראבאק" (ארבייטער פאקולטעט זאגט, אז דער איקאנאסטאס איז גארניט אזוי אלט; ער איז געווען אינווענינ און האט באמערקט דא קלאהר־רע סמנים פון „איקאנאפיס" (איקאנא־מאלעריי) פון 18־טען יאהרהונדערט. מיין שבן, דער פויער דערצעהלט, אז נעכטען איז געווען א לויה פון אן ארביע־ריי, ווענען געקומען צו דער לויה דרייסיג יעפיסקאפען און הויכע גלחים פון מאס־קווע און אומגעגענד. אן עולם איז גע־ווען א גווארדיג גרויסער, פיעל מעהר ווי דא שטעהט אויפ'ן פלאץ.

אן אנדער פויער רופט זיך אפ:

— אמאל האט מען זיך געבוקט צו די „מאשטשי" (הילליגע קברים), און היינט — צום קבר פון צאר...

— וואס פלוידערסטו? — זאגט קלעהרט א באריהמטער סיגאר פאבריי־קאנט — רויכערען שוין איצט די אריס־טאקראטישע פרויען פייפס, אנשטאט סיגארעטלאך. דאס איז דערפאר ווייל די רייכע דאמען האבען ליעב צירונג, און אזוי ווי זייערע פייפס זיינען באזעצט מיט דיימענטען און בריליאנטען, קויפען זיי, פייפס ניט אזוי פיעל צוליעב דעם, ווייל זיי קענען אין א פייפ רויכערען מיל דען טאבאק, נאר פשוט דערפאר ווייל דאס גיט זיי א געלעגענהייט צו גרויסען זיך פאר זייערע פריינד מיט זייער לוק־סוס. אט דיעזער עלעמענט פרויען סמו־קער האפען איצט די סיגאר פאבריקאנ־טען צו רעפאָרמירען דאמיט וואס זי וועלען פאר צוקונפט מאכען אן אנדער מעטשעדע מיט די אלטע פון אלטע אויפ'ן פלאץ.

דער אמעריקאנער צענזוס פון 1920 האט געוויזען אז עס געפינען זיך אין אמעריקע 31,403,370 מענער און 29,483,150 פרויען וואס זיינען עלטער ווי 21 יאהר, אדער 60 מיליאן 890,520 דערוואקסענע מענשען. ווען מען זאל צווישען זיי צוטיילען די 83 מיליאן סי־גארעטלאך וואס זיינען אין 1915 אויס־גערויכערט געווארען אין אמעריקע וואלט אויסגעקומען אויף יעדען דער־וואקסענעם מאן און פרוי 1400 סיגא־רעטלאך א יאהר. אויב מען זאל איינ־שליסען אין דיעזער צאהל דערוואקסענ־נע מענשען פון פארשידענעם עלטער (אויסער די 11 און א האלב מיליאן קינ־דער וואס זיינען אינגער ווי פינף יאהר) דאן וואלט עס געמיינט אז יעדער מענש פון פינף ביז הונדערט יאהר רויכערט אויס 811 סיגארעטלאך א יאהר. ווען מען זאל אבער צוטיילען די זעקס און א האלב ביליאן סיגארס וואס זיינען פאר־ברויכט געווארען אין 1925, וואלט עס געמיינט אז יעדער מענש וואס איז על־טער ווי פערצעהן יאהר, רויכערט אויס בלויז 151 סיגארען א יאהר. דיעזע ווי אזוי די אמעריקאנער פרויען העלפען דעם סיגאר־טיק זאם באווייזט אז אמעריקאנער פרויען זיינען געפעהרליכע רויכערער.

פון ס. מינעסמאן.

„ווהיים הויז" און די ענגלישע קעניגין „ווהיטהויז" איז ערשט אלט געווען 35 יאהר, האט מען אויף די לאנדאנער גא־סען צום ערשטען מאל דערזעהען א סי־גארעטעל. די ענגלישע סאלדאטען וואס האבען זיך אומגעקעהרט צוריק פון א פרוי, וועלכע רויכערט ניט קיין סיגארע־טעל, באטראכט ער איהר פאר א „צר־ריקגעשטאנענער".

עס איז א באוואוסטער פאקט, אז ווען איהר קומט אין טעאטער, הויפט־זעכליך אין די ענגלישע טעאטערע, וועט איהר דארטען געפינען א ספעציעלען צי־מער, וואו פרויען פארזאמלען זיך צווי־שען די אקטען און „באפען א סמוק". די מענגרדשערס פון די טעאטערע און וואי־ע־ווילי־הייזער וויסען גאנץ גוט אז די היינטיגע פרוי איז פונקט אזא „סמו־קער" ווי דער מאן, און זיי גרייטען דאר־ריבער אן פאר דער פרוי וואס קומט אין טעאטער א טיישעלע אויף וועלכען ער געפינען זיך סיגארעטלעך און מעטשעס.

אויף דער יבשה איז ריכטיג לעצטע פרויען־מאדע אביסעלע איינגעהאלטענער ווי אויף די שיפען, וואס פיהרען אמע־ריקאנער אויף זייערע וואקיישאנס קיין אייראפא. אזוי גיך ווי די שיף גליטשט זיך נאר ארויס פון דעם האפען, נעהמט מען ארונטער דעם סיין „בלויז פאר מע־נער" און די דאמען מיט זייערע סיגא־רעטלאך אין מויל מאכען זיך באקוועם אין דעם זעלבען רויך־צימער, אין וועלכ־ען עס זיצען די מענער. פרויען וועלכ־ע פאהרען קיין אייראפא פאר זייערע וואקיישאנס, גרייטען זיך אן א יאהר סיגארעטלאך, וואס זאל זיי שטיין פאר־נער נאכצער רייזע, און פארקויפער פ'ן סיגארעטלאך טוען צוליעב דעם אזעלכע־ן־רויסע געשעפטען, אז זיי רייבען זיך די הענט פון גרויס נחת. וואס הארפט איהר מעהר? אין 1925 זיינען אין אמעריקע אפארציירט און פארקויפט גע־וואָרען 83 ביליאן סיגארעטלאך.

עס וועט זיין העכסט אינטערעסאנט צו באפען א קוק אויף די ציפערען וואס סטאטיסטיקס בעגעגען אונז וועגען דעם עברויך פון טאבאק אין אמעריקע. אבער איידער מיר וועלען דאס טאן, וועלען מיר איבערגעבען אביסעל געשיכטע וועג־נען דעם ווי אזוי דאס סיגארעטעל און דער סיגאר זיינען געווארען אן אמעריי־קאנער פראדוקט.

עס קלינגט פיל־לייכט מארגע, אבער דער פאקט איז אז אין יאהר נאכדעם ווי דזשאנדזש וואשינגטאן איז איינגע־שווארען געווארען אלס פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען, האט א פריי אין קאנעטיקוט סטייט זיך באוויזען אויף דער גאס מיט א סיגאר אין מויל — מיט דעם פראדוקט פון איהר איינגעגע־ערפינדונג. זעלבסטפארשטענדליך, האט מען געלאכט פון איהר, אבער אין עטליי־כע וואכען ארום האט מען שוין אויך אין באסטאן געזעהען עטליכע אמעריקאנער־ווא־ס האבען געפיפעקט סיגארס. באמש־טאבאק איז אין אמעריקע געברויכט גע־וואָרען מיט יאהרען צוריק פון די אינדי־אנער, האבען אבער די עכטע אמעריקא־נער געריכערט געוויסע גראד. מיט דער צייט איז אבער דער סיגאר געווארען א באריומטער ארטיקעל, און יעדער איינער האט אנגעהויבען צו רויכערען סיגארס.

ווי אזוי אין דאס סיגארעטעל גע־קומען קיין אמעריקע? אין דער צייט ווען פרעגקלין פיערס האט זיך שוין גע־האט געפונען צוויי יאהר אין דעם יארק, קלעהרט א באריהמטער סיגאר־פאבריי־קאנט — רויכערען שוין איצט די אריס־טאקראטישע פרויען פייפס, אנשטאט סיגארעטלאך. דאס איז דערפאר ווייל די רייכע דאמען האבען ליעב צירונג, און אזוי ווי זייערע פייפס זיינען באזעצט מיט דיימענטען און בריליאנטען, קויפען זיי, פייפס ניט אזוי פיעל צוליעב דעם, ווייל זיי קענען אין א פייפ רויכערען מיל דען טאבאק, נאר פשוט דערפאר ווייל דאס גיט זיי א געלעגענהייט צו גרויסען זיך פאר זייערע פריינד מיט זייער לוק־סוס. אט דיעזער עלעמענט פרויען סמו־קער האפען איצט די סיגאר פאבריקאנ־טען צו רעפאָרמירען דאמיט וואס זי וועלען פאר צוקונפט מאכען אן אנדער מעטשעדע מיט די אלטע פון אלטע איקאנעס.

דער אמעריקאנער צענזוס פון 1920 האט געוויזען אז עס געפינען זיך אין אמעריקע 31,403,370 מענער און 29,483,150 פרויען וואס זיינען עלטער ווי 21 יאהר, אדער 60 מיליאן 890,520 דערוואקסענע מענשען. ווען מען זאל צווישען זיי צוטיילען די 83 מיליאן סי־גארעטלאך וואס זיינען אין 1915 אויס־גערויכערט געווארען אין אמעריקע וואלט אויסגעקומען אויף יעדען דער־וואקסענעם מאן און פרוי 1400 סיגא־רעטלאך א יאהר. אויב מען זאל איינ־שליסען אין דיעזער צאהל דערוואקסענ־נע מענשען פון פארשידענעם עלטער (אויסער די 11 און א האלב מיליאן קינ־דער וואס זיינען אינגער ווי פינף יאהר) דאן וואלט עס געמיינט אז יעדער מענש פון פינף ביז הונדערט יאהר רויכערט אויס 811 סיגארעטלאך א יאהר. ווען מען זאל אבער צוטיילען די זעקס און א האלב ביליאן סיגארס וואס זיינען פאר־ברויכט געווארען אין 1925, וואלט עס געמיינט אז יעדער מענש וואס איז על־טער ווי פערצעהן יאהר, רויכערט אויס בלויז 151 סיגארען א יאהר. דיעזע